

TÊN MIỀN TRONG PHÁP LUẬT SỞ HỮU TRÍ TUỆ VIỆT NAM: NHỮNG BẤT CẬP VÀ KIẾN NGHỊ HOÀN THIỆN

LÊ THỊ TUYẾT HÀ*
NGÔ THỊ THANH THÚY**

Trong môi trường kinh doanh số, tên miền không chỉ là địa chỉ định danh trên Internet mà còn gắn với hoạt động và nhận diện của doanh nghiệp. Tuy nhiên, pháp luật Việt Nam chưa quy định đầy đủ, thống nhất mối quan hệ giữa tên miền với nhãn hiệu, tên thương mại và chỉ dẫn địa lý; cơ chế xử lý cạnh tranh không lành mạnh liên quan đến tên miền còn bất cập, thiếu đồng bộ giữa các cơ quan có thẩm quyền. Bài viết đề xuất hoàn thiện pháp luật theo hướng làm rõ mối quan hệ giữa tên miền và các đối tượng sở hữu trí tuệ, thống nhất cơ chế giải quyết tranh chấp và tăng cường phối hợp giữa các cơ quan có thẩm quyền.

Từ khóa: Sở hữu trí tuệ; tên miền; hành vi xâm phạm; cạnh tranh không lành mạnh; giải quyết tranh chấp.

In the digital business environment, a domain name is not only an identifying address on the Internet but also reflects an enterprise's operations and identity. However, Vietnamese law does not yet fully and consistently regulate the relationship between domain names and trademarks, trade names, and geographical indications; mechanisms for addressing unfair competition related to domain names also remain inadequate and lack coordination among competent authorities. This article proposes legal improvements to clarify the relationship between domain names and intellectual property subject matter, unify dispute-resolution mechanisms, and strengthen coordination among competent authorities.

Keywords: Intellectual property; domain names; infringement; unfair competition; dispute resolution.

NGÀY NHẬN: 16/8/2026 NGÀY PHẢN BIỆN, ĐÁNH GIÁ: 22/9/2026 NGÀY DUYỆT ĐĂNG: 06/10/2026

Email: pdngocsen@gmail.com; ha.lethi@oude.edu.vn

DOI: <https://doi.org/10.59394/qlnn.370.2026.1656>

1. Đặt vấn đề

Trong bối cảnh chuyển đổi số quốc gia được đẩy mạnh theo Nghị quyết số 57-NQ/TW ngày 22/12/2024 của Bộ Chính trị về đột phá phát triển khoa học, công nghệ, đổi mới sáng tạo và chuyển đổi số quốc gia, thương mại điện tử và kinh tế số phát triển nhanh chóng, đặt ra yêu cầu ngày càng cao đối với việc hoàn thiện

thể chế bảo hộ tài sản trí tuệ trên môi trường số (Bộ Chính trị, 2024). Trong lĩnh vực này, tên miền có vai trò đặc biệt: vừa là địa chỉ định

* PGS.TS, Trường Đại học Mở TP. Hồ Chí Minh

** ThS, Trường Đại học Công nghệ Thông tin, Đại học Quốc gia TP. Hồ Chí Minh

danh kỹ thuật, vừa là công cụ nhận diện thương mại của doanh nghiệp.

Nguyên tắc “duy nhất” và “đăng ký trước, sử dụng trước” có thể dẫn đến việc tên miền trùng hoặc tương tự với nhãn hiệu, tên thương mại, chỉ dẫn địa lý của chủ thể khác, thậm chí bị đăng ký nhằm bán lại với giá cao. Các nghiên cứu hiện nay chủ yếu tiếp cận vấn đề dưới góc độ cạnh tranh không lành mạnh, trong khi chưa làm rõ cơ chế bảo hộ quyền và lợi ích hợp pháp của chủ thể đăng ký, sử dụng tên miền. Khoảng trống này là cơ sở để nhóm tác giả lựa chọn nghiên cứu, phân tích thực trạng và đề xuất hướng hoàn thiện pháp luật.

2. Quy định về tên miền trong pháp luật sở hữu trí tuệ Việt Nam

2.1. Khái niệm về tên miền

Tên miền ra đời nhằm thay thế địa chỉ IP bằng chuỗi ký tự dễ nhớ, giúp định vị và truy cập website trên Internet. Theo Tổ chức Sở hữu trí tuệ Thế giới (WIPO), tên miền là “tên thân thiện của địa chỉ Internet, thường dùng để tìm website” (WIPO, 2026). Theo pháp luật Việt Nam, tên miền là tên định danh địa chỉ Internet của máy chủ, gồm các dãy ký tự cách nhau bằng dấu chấm.

Như vậy, tên miền là chuỗi ký tự dùng để định danh và truy cập một địa chỉ trên Internet, thay thế cho việc sử dụng trực tiếp địa chỉ IP.

2.2. Đặc điểm, vai trò của tên miền

Thứ nhất, tên miền được xác lập thông qua đăng ký sử dụng. Đối với tên miền quốc gia “.vn”, quyền sử dụng được xác lập thông qua đăng ký và chịu sự quản lý của Trung tâm Internet Việt Nam; việc đăng ký về cơ bản dựa trên nguyên tắc “đăng ký trước, sử dụng trước”. Cơ chế này khác với xác lập quyền sở hữu trí tuệ và không đặt ra thủ tục thẩm định trước về khả năng trùng hoặc tương tự với nhãn hiệu, tên thương mại, chỉ dẫn địa lý, nên có thể dẫn đến xung đột quyền.

Thứ hai, tên miền có tính duy nhất trong hệ thống đăng ký. Một tên miền cụ thể chỉ

được cấp cho một chủ thể tại cùng thời điểm. Trong khi đó, một dấu hiệu có thể được bảo hộ dưới dạng nhãn hiệu cho các chủ thể khác nhau nếu đáp ứng điều kiện và phạm vi bảo hộ. Đặc điểm này làm cho việc xác định quyền ưu tiên và xử lý xung đột giữa tên miền với đối tượng sở hữu công nghiệp trở nên phức tạp.

Thứ ba, tên miền có khả năng sử dụng xuyên biên giới. Tên miền được truy cập trên phạm vi toàn cầu, trong khi quyền sở hữu trí tuệ về cơ bản được xác lập và bảo hộ theo nguyên tắc lãnh thổ. Vì vậy, tranh chấp tên miền có thể liên quan đến pháp luật nhiều quốc gia và các cơ chế giải quyết tranh chấp quốc tế.

Thứ tư, tên miền có giá trị trong nhận diện và phát triển hoạt động kinh doanh. Ngoài chức năng kỹ thuật, tên miền còn là phương tiện nhận diện doanh nghiệp, sản phẩm, dịch vụ và quảng bá trên môi trường số. Những tên miền trùng hoặc tương tự với nhãn hiệu, tên thương mại có uy tín có thể có giá trị thương mại lớn; đồng thời, tạo nguy cơ đăng ký, chiếm giữ hoặc sử dụng nhằm gây nhầm lẫn, khai thác danh tiếng hoặc cản trở hoạt động kinh doanh.

2.3. Mối liên hệ giữa tên miền với pháp luật sở hữu trí tuệ

Trong lĩnh vực sở hữu trí tuệ, Điều 10bis Công ước Paris năm 1883 yêu cầu các quốc gia thành viên bảo đảm sự bảo hộ hữu hiệu chống cạnh tranh không lành mạnh (Công ước Paris, 1883). Đây là cơ sở pháp lý quốc tế cho việc ngăn ngừa hành vi sử dụng dấu hiệu thương mại của chủ thể khác nhằm gây nhầm lẫn, lợi dụng uy tín hoặc gây thiệt hại.

Tại Việt Nam, mối liên hệ giữa tên miền và pháp luật sở hữu trí tuệ thể hiện rõ tại điểm d khoản 1 Điều 130 *Lưu ý Sở hữu trí tuệ* năm 2020 (sửa đổi, bổ sung năm 2025) (Quốc hội, 2020, 2025). Theo đó, việc đăng ký, chiếm giữ quyền sử dụng hoặc sử dụng tên miền trùng hoặc tương tự gây nhầm lẫn với nhãn hiệu,

tên thương mại hoặc chỉ dẫn địa lý mà mình không có quyền sử dụng, nhằm chiếm giữ tên miền, lợi dụng hoặc làm thiệt hại đến uy tín, danh tiếng của đối tượng tương ứng.

Bên cạnh đó, khoản 3 Điều 16 Nghị định số 147/2024/NĐ-CP ngày 09/11/2024 của Chính phủ, được sửa đổi, bổ sung bởi Nghị định số 116/2026/NĐ-CP ngày 02/4/2026, đặt ra các điều kiện giải quyết tranh chấp tên miền: (1) Tên miền trùng hoặc tương tự gây nhầm lẫn với tên, nhãn hiệu, chỉ dẫn địa lý hoặc tên thương mại mà nguyên đơn có quyền, lợi ích hợp pháp; (2) Bị đơn không có quyền, lợi ích hợp pháp liên quan; (3) Bị đơn sử dụng tên miền với dụng ý xấu nhằm lợi dụng uy tín, danh tiếng của đối tượng mà nguyên đơn có quyền, lợi ích hợp pháp (Chính phủ, 2026).

Tuy nhiên, khái niệm “tên” có thể dẫn đến cách hiểu khác nhau, nhất là đối với tên cá nhân hoặc dấu hiệu chưa được xác lập quyền theo pháp luật sở hữu trí tuệ (Huyền Thanh, 2026). Một vấn đề khác là cơ chế đăng ký tên miền chưa có sự tra cứu, kiểm tra liên thông để chủ động phát hiện nguy cơ xung đột với nhãn hiệu, tên thương mại hoặc chỉ dẫn địa lý đã được bảo hộ. Vì vậy, xung đột thường chỉ được đặt ra khi tranh chấp hoặc vi phạm phát sinh. Pháp luật đã bước đầu kết nối tên miền với sở hữu trí tuệ nhưng chưa giải quyết đầy đủ mối quan hệ giữa quyền sử dụng tên miền và quyền sở hữu trí tuệ ngay từ thời điểm đăng ký.

3. Thực tiễn áp dụng pháp luật về giải quyết tranh chấp tên miền và một số bất cập

Tại Việt Nam, tên miền chưa được xác định là một đối tượng quyền sở hữu trí tuệ độc lập mà được quản lý theo pháp luật về tài nguyên Internet, còn quyền đối với các đối tượng sở hữu công nghiệp được xác lập và bảo hộ theo pháp luật sở hữu trí tuệ. Từ ngày 01/3/2025, theo Nghị định số 55/2025/NĐ-CP của Chính phủ, Bộ Khoa học và Công nghệ được giao quản lý nhà nước về sở hữu trí tuệ

và tài nguyên Internet. Tuy nhiên, sự thống nhất về cơ quan quản lý chưa đồng nghĩa với sự thống nhất về cơ chế xác lập, bảo hộ và thực thi quyền (Chính phủ, 2025).

Thông tư số 48/2025/TT-BKHCN ngày 25/12/2025 của Bộ Khoa học và Công nghệ quy định về quản lý, sử dụng tài nguyên Internet, bao gồm: đăng ký, sử dụng, thu hồi, chuyển nhượng quyền sử dụng và giải quyết tranh chấp tên miền “.vn”. Trong khi đó, quan hệ giữa tên miền và quyền sở hữu công nghiệp chủ yếu được điều chỉnh bởi *Luật Sở hữu trí tuệ*, đặc biệt là quy định về cạnh tranh không lành mạnh tại điểm d khoản 1 Điều 130. Cơ chế này cho phép xử lý hành vi đăng ký, sử dụng tên miền nhằm xâm hại quyền sở hữu công nghiệp (Bộ Khoa học và Công nghệ, 2025).

Bất cập cốt lõi xuất phát từ sự khác biệt về cơ chế xác lập quyền: tên miền chủ yếu theo nguyên tắc “đăng ký trước, sử dụng trước”; nhãn hiệu theo cơ chế đăng ký và đáp ứng điều kiện bảo hộ; còn tên thương mại được xác lập trên cơ sở sử dụng hợp pháp trong kinh doanh. Vì vậy, việc xác định quyền ưu tiên trong tranh chấp không thể chỉ dựa vào thời điểm đăng ký mà cần xem xét tổng thể mục đích đăng ký, quá trình sử dụng, mức độ nhận biết của dấu hiệu và yếu tố dụng ý xấu. Một số vụ tranh chấp tên miền được cụ thể sau đây:

Thứ nhất, vụ tranh chấp các tên miền liên quan đến nhãn hiệu SHOPBACK.

Vụ tranh chấp các tên miền “shopback.vn”, “shopback.com.vn”, “myshopback.vn” và “myshopback.com.vn” giữa Công ty Ecommerce E và chủ thể đăng ký tên miền là trường hợp điển hình phản ánh tính phức tạp của tranh chấp trong lĩnh vực này. Theo hồ sơ vụ án, nhãn hiệu “SHOPBACK” được bảo hộ tại Việt Nam từ năm 2017, trong khi “shopback.vn” và “shopback.com.vn” được đăng ký ngày 23/6/2016, hai tên miền còn lại đăng ký ngày 25/01/2018. Kết luận giám định xác định hai tên miền đầu trùng, hai tên miền sau tương tự với

nhãn hiệu “SHOPBACK” (Tòa án nhân dân cấp cao tại TP. Hồ Chí Minh, 2022).

Nguyên đơn cho rằng, việc đăng ký, chiếm giữ và sử dụng các tên miền nhằm cản trở đăng ký tên miền tương ứng với nhãn hiệu và điều hướng người dùng đến website thương mại điện tử khác, gây nhầm lẫn về mối quan hệ với chủ sở hữu nhãn hiệu; trên cơ sở đó viện dẫn điểm d khoản 1 Điều 130 *Luật Sở hữu trí tuệ* để yêu cầu thu hồi tên miền. Đáng chú ý, hai tên miền được đăng ký trước khi nhãn hiệu “SHOPBACK” được bảo hộ tại Việt Nam, đặt ra vấn đề về quan hệ giữa thời điểm đăng ký tên miền và thời điểm xác lập quyền sở hữu trí tuệ; hiện có khoảng 80% tên miền có dấu hiệu vi phạm là tên miền quốc tế (Vân Anh, 2022). Vụ án cần được nhìn nhận thận trọng: cấp phúc thẩm đã hủy bản án sơ thẩm do sai sót về tư cách tố tụng và chưa đưa đầy đủ chủ thể liên quan vào tham gia tố tụng. Vì vậy, vụ án không thể được dùng để kết luận dứt khoát về hành vi xâm phạm nhãn hiệu hoặc cạnh tranh không lành mạnh.

Thứ hai, vụ tranh chấp tên miền lafarge.com.vn.

Vụ tranh chấp tên miền “lafarge.com.vn” cho thấy, trường hợp có dấu hiệu rõ của hành vi chiếm giữ và cản trở chủ thể quyền. Theo thông tin do Trung tâm Internet Việt Nam công bố về Bản án số 05/2014/KDTM-ST ngày 22/4/2014 của Tòa án nhân dân thành phố Đà Nẵng, tên miền “lafarge.com.vn” trùng với nhãn hiệu “LAFARGE” được bảo hộ tại Việt Nam; chủ thể đăng ký không có quan hệ với Công ty LAFARGE và bị xác định đăng ký nhằm chiếm giữ, cản trở Công ty đăng ký tên miền tương ứng và bán lại kiếm lời (Lê Thị Thu Hà & Đào Kim Anh, 2026).

Trên cơ sở chứng cứ về quyền đối với nhãn hiệu và mục đích đăng ký, Tòa án xác định hành vi đăng ký tên miền là cạnh tranh không lành mạnh, quyết định thu hồi và ưu tiên cho Công ty LAFARGE đăng ký sử dụng. Vụ việc cho thấy, khi có căn cứ về sự trùng hoặc tương tự, không có quyền hoặc lợi ích

hợp pháp của người đăng ký và có mục đích chiếm giữ, cản trở hoặc thu lợi, pháp luật hiện hành có khả năng bảo vệ chủ thể quyền. Tuy nhiên, trường hợp này chủ yếu phản ánh tình huống “dụng ý xấu” tương đối rõ, khác biệt so với các tình huống ngay tình như vụ SHOPBACK (Lê Thị Thu Hà & Đào Kim Anh, 2026).

Thứ ba, vụ tranh chấp tên miền chagee.vn.

Tranh chấp tên miền “chagee.vn” năm 2026 cho thấy, vấn đề phát sinh trong bối cảnh thương mại điện tử và kinh doanh xuyên biên giới. Vụ việc giữa thương hiệu CHAGEE và doanh nghiệp Việt Nam 5VN - Asset Việt Nam thu hút sự quan tâm do tên miền “chagee.vn” trùng với dấu hiệu thương hiệu. Theo thông tin công khai, chủ thể đăng ký ban đầu đã hoàn trả tên miền về Trung tâm Internet Việt Nam và tên miền sau đó được đăng ký bởi một chủ thể thuộc Asset Singapore; từ ngày 15/5/2026, tên miền được sử dụng với cách đọc “ChàGee”. Chủ thể sử dụng tên miền sau đó giải thích “ChàGee” là tên gọi có ý nghĩa riêng trong tiếng Việt và tuyên bố không liên quan, không được ủy quyền hoặc tài trợ bởi CHAGEE (Thảo Vân, 02/5/2026).

So sánh ba vụ án cho thấy, pháp luật hiện hành xử lý thuận lợi hơn trường hợp chiếm giữ tên miền có “dụng ý xấu” rõ ràng như LAFARGE, trong khi các tình huống ngay tình về thời điểm đăng ký (SHOPBACK) hoặc có yếu tố cách sử dụng dấu hiệu trong tiếng Việt (Chagee) đặt ra thách thức lớn hơn về nhận diện và xử lý. Điều này phản ánh nhu cầu cấp thiết hoàn thiện tiêu chí đánh giá “dụng ý xấu” và cơ chế phối hợp giải quyết tranh chấp.

4. Một số kiến nghị

Một là, nghiên cứu xác lập cơ chế bảo hộ phù hợp đối với tên miền. Tên miền ngày càng có giá trị trong nhận diện thương mại nhưng chưa được xác định là đối tượng quyền sở hữu công nghiệp độc lập. Cần tiếp tục nghiên cứu hai hướng: (1) Xác lập tên miền như một đối tượng quyền sở hữu công nghiệp; (2) Thiết lập cơ chế bảo hộ đặc thù

trong mối quan hệ với nhãn hiệu, tên thương mại và các đối tượng sở hữu trí tuệ khác. Dù theo hướng nào, cần xác định rõ căn cứ xác lập quyền, phạm vi quyền và nguyên tắc xử lý khi quyền đối với tên miền xung đột với quyền sở hữu trí tuệ được xác lập trước hoặc sau.

Hai là, tăng cường liên thông thông tin giữa hệ thống quản lý tên miền và hệ thống sở hữu công nghiệp. Cần nghiên cứu cơ chế kết nối dữ liệu về tên miền với cơ sở dữ liệu nhãn hiệu, tên thương mại, chỉ dẫn địa lý để cảnh báo nguy cơ xung đột trước hoặc trong quá trình đăng ký. Cơ chế này nên nhằm cảnh báo, phòng ngừa, không biến đăng ký tên miền thành thủ tục thẩm định quyền sở hữu trí tuệ. Việc Bộ Khoa học và Công nghệ được giao quản lý cả hai lĩnh vực từ ngày 01/3/2025 tạo tiền đề thuận lợi cho việc xây dựng cơ chế liên thông này.

Ba là, cụ thể hóa tiêu chí xác định hành vi cạnh tranh không lành mạnh và tăng cường phối hợp giải quyết tranh chấp. Do vậy, cần được hướng dẫn rõ hơn, đặc biệt đối với yếu tố “dụng ý xấu”. Khi đánh giá, cần xem xét tổng thể thời điểm đăng ký, sử dụng; quyền và lợi ích hợp pháp của các bên; mức độ trùng hoặc tương tự; mục đích sử dụng; khả năng gây nhầm lẫn; mức độ nổi tiếng của nhãn hiệu và các chứng cứ liên quan. Thời điểm đăng ký tên miền trước hay sau thời điểm xác lập quyền sở hữu trí tuệ không nên là căn cứ duy nhất.

Đồng thời, tăng cường phối hợp giữa cơ quan quản lý tên miền, cơ quan thực thi quyền sở hữu trí tuệ và tòa án, trọng tài. Đặc biệt, Thông tư số 48/2025/TT-BKHCHN đã ghi nhận việc xử lý tên miền trên cơ sở hòa giải thành quyết định hoặc phán quyết của trọng tài, bản án hoặc quyết định của tòa án và văn bản của cơ quan có thẩm quyền. Trọng tâm hoàn thiện pháp luật không chỉ là bổ sung quy định về tên miền mà là thiết lập cơ chế cân bằng giữa quyền sử dụng tên miền và quyền sở hữu trí tuệ: vừa ngăn ngừa hành vi chiếm giữ, đầu cơ tên miền với dụng ý xấu,

vừa bảo vệ chủ thể đăng ký, sử dụng tên miền ngay tình trong môi trường số.

Tài liệu tham khảo:

- Bộ Chính trị (2024). *Nghị quyết số 57-NQ/TW ngày 22/12/2024 về đột phá phát triển khoa học, công nghệ, đổi mới sáng tạo và chuyển đổi số quốc gia*.
- Bộ Khoa học và Công nghệ (2025). *Thông tư số 48/2025/TT-BKHCHN ngày 25/12/2025 hướng dẫn về quản lý và sử dụng tài nguyên Internet*.
- Chính phủ (2024). *Nghị định số 147/2024/NĐ-CP ngày 09/11/2024 về quản lý, cung cấp, sử dụng dịch vụ Internet và thông tin trên mạng*.
- Chính phủ (2025). *Nghị định số 55/2025/NĐ-CP ngày 01/3/2025 quy định chức năng, nhiệm vụ, quyền hạn và cơ cấu tổ chức của Bộ Khoa học và Công nghệ*.
- Chính phủ (2026). *Nghị định số 116/2026/NĐ-CP ngày 02/4/2026 sửa đổi, bổ sung một số điều của các nghị định có quy định thủ tục hành chính liên quan đến hoạt động sản xuất, kinh doanh*.
- Công ước Paris (1883). *Về bảo hộ sở hữu công nghiệp*.
- Lê Thị Thu Hà & Đào Kim Anh (01/8/2013). Chính sách giải quyết tranh chấp tên miền thống nhất và những vấn đề đặt ra với doanh nghiệp Việt Nam. *Tạp chí Nghiên cứu lập pháp*. <https://lapphap.vn/Pages/tintuc/tinchitiet.aspx?tintucid=207302>
- Quốc hội (2005 - 2025). *Luật Sở hữu trí tuệ năm 2005 (sửa đổi, bổ sung năm 2025)*.
- Thảo Vân (02/5/2026). *Vụ tranh chấp tên miền: Chagee không phải là “nhãn hiệu nổi tiếng tại Việt Nam”*. <https://cafef.vn/vu-tranh-chap-ten-mien-chagee-khong-phai-la-nhan-hieu-noi-tieng-tai-viet-nam-188260502154405738.chn>
- Tòa án nhân dân cấp cao tại TP. Hồ Chí Minh (2022). *Bản án số 39/2022/KDTM-PT ngày 18/7/2022 xét xử phúc thẩm công khai vụ án kinh doanh thương mại về tranh chấp tên miền*.
- Vân Anh (30/5/2022). *Gần 80% số tên miền có dấu hiệu vi phạm là tên miền quốc tế*. <https://cafef.vn/gan-80-so-ten-mien-co-dau-hieu-vi-pham-la-ten-mien-quoc-te-2022053014290715.chn>
- WIPO (2026). *Frequently asked questions: Internet domain names*. <http://www.wipo.int/amc/en/center/faq/domains.html>